

Strategisk inriktning för programverk- samheterna

– kopplade till KB:s
strategiska mål 2014–2016

National Library
of Sweden

KUNGL. BIBLIOTEKETS PROGRAMVERKSAMHET

För att definiera och planera arbetsflöden som löper tvärs igenom KB:s linjeorganisation har KB fyra olika program.

- Digitalisering
- IT
- Metadatahantering
- Pliktfrågor

Den tvärgående verksamhet som programmen ska koordinera är arbetsflöden och processer som löper över flera avdelningar och enheter.

Programledningen tar taktiska beslut om vad som ska göras i form av uppdrag och projekt samt om resurser.

Programmen samordnas av biträdande riksbibliotekarie i ett programstyrningsforum och de programansvariga rapporterar till biträdande riksbibliotekarie.

I denna broschyr finns respektive programs fastställda strategiska inriktning. Mer information samt kontaktuppgifter till programansvariga finns på internwebb.kb.se/om-kb/organisation/program.

DIGITALISERINGSPROGRAMMET

Inledning

Den strategiska målbilden för digitaliseringsprogrammet fastställer riktlinjer för utformningen och genomförandet av digitaliseringsverksamheten på KB. Målbilden omfattar därför både de digitaliseringsprocesser som utgår från samlingarna inom avdelningen för Fysiska Samlingar och den överföring från fysiska bärare som genomförs inom avdelningen för Digitala Samlingar. Syftet är att harmonisera aktiviteterna inom programmet men också att underlätta lokalt beslutsfattande och utvecklingsarbete. Den strategiska målbilden är baserad på fem principer.

Principer

P1. Tillgänglighet

Digitaliseringen av KB:s samlingar bedrivs utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.

VARFÖR?

KB:s uppdrag omfattar insamling av och tillgång till fysiska och digitala medier till förmån för forskning och samhällsutveckling. Digitaliseringen är ett viktigt verktyg för detta ändamål. Att vi är ett KB innebär att användarna ska kunna använda och interagera med våra samlingar som en helhet utan att först behöva ta ställning till den eftersökta resursens format och egenskaper. Digitalisering kan i detta perspektiv användas både för att säkerställa kontinuitet över formatgränserna och för att möjliggöra ett mer aktivt bruk av våra samlingar. Detta stärker både vår roll som kulturarvsinstitution och som del av forskningens infrastruktur. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 2 och 3.*

DET INNEBÄR ATT

- Oavsett om digitaliseringen syftar till att underlätta användning eller genomförs utifrån bevarandebehov är det övergripande målet att säkra tillgången till KB:s samlingar.
- Digitalisering genomförs för att skapa mervärde genom att berika redan befintliga samlingar, oavsett formattyp.
- Digitalisering genomförs för att ge våra användare överblick och samlad tillgång till samlingar som består av blandade formattyper.
- Vi producerar digitala resurser som är öppna för fortsatt bearbetning och förädling av våra användare.
- Den övergripande prioriteringen av verksamheten inom digitaliseringsprogrammet fastställs av KB:s ledning.

P2. En integrerad verksamhet

Digitaliseringsverksamheten bygger på samarbete inom organisationen.

VARFÖR?

Digitaliseringsprocessen inbegriper alla delar av KB:s verksamhet. För att digitaliseringsprogrammet ska fungera effektivt med avseende på både kvalitet och kvantitet krävs därför en nära samverkan över avdelnings- och enhetsgränser.

Det digitala formatet ersätter inte de analoga informationsbärarna i vår verksamhet. De två mediaformaten kompletterar varandra och behöver därför kunna hanteras parallellt vilket understryker vikten av att stärka kopplingarna mellan KB:s samlingar av ”traditionella” dokumenttyper och de samlingar som huvudsakligen hanteras digitalt. Detta behöver också återspeglas i utformningen av strategier för bevarandeåtgärder, insamling, katalogisering, metadata och gränssnitt. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1 och 5.*

DET INNEBÄR ATT

- KB:s personal ska ha en grundläggande kännedom om det digitala formatets förutsättningar och den egna verksamhetens roll inom digitaliseringsprocessen.
- Vi tydliggör digitaliseringens roll inom organisationen, t.ex. genom att renodla produktionslinjer som drivs av bevarandebehov eller som stöd i katalogisering.
- Digitaliseringsverksamheten utvärderas löpande med avseende på produktionsprocessen men också utifrån samarbetet inom processorganisationen.

P3. Trovärdighet

Vi producerar digitala resurser som svarar mot högt ställda krav på tillförlitlighet.

VARFÖR?

Användare ska kunna lita på, citera och referera till våra digitala resurser. De krav som ställs på våra samlingar av ”traditionella” dokumenttyper när det gäller identifikation, bibliografiska uppgifter och kontextuell information (t.ex. proveniens eller relation till andra dokument och samlingar) ska också gälla för de samlingar som vi tillhandahåller i digitalt format (oavsett om dessa är reproduktioner eller födda digitalt). *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1 och 3.*

DET INNEBÄR ATT

- Digitaliseringsprocessen är utformad utifrån etablerade standarder och riktlinjer.
- Vi tillhandahåller digitala resurser utifrån fastställda och dokumenterade kvalitetsnivåer.
- Vi utgår ifrån prioriteringar som är förankrade i KB:s styrdokument.
- Vi arbetar enligt en etablerad modell för att redovisa den informativa kapaciteten hos de resurser som vi producerar.

P4. Utveckling

Digitaliseringsverksamheten anpassas och utvecklas utifrån KB:s uppdrag och våra användares behov.

VARFÖR?

Processernas utformning behöver följa den tekniska utvecklingen inom området men också ta fasta på hur användningen av digitala resurser förändras över tid. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 2 och 3.*

DET INNEBÄR ATT

- Utvecklingen inom digitaliseringsprogrammet samordnas med KB:s övriga verksamhet.
- Vi medverkar i, och initierar, samarbeten med andra organisationer och institutioner i frågor som rör digitaliseringsprocessen och dess produkter.
- Omvärldsbevakning bedrivs inom de områden som är kritiska för verksamheten.
- Vi arbetar strategiskt med andra aktörer inom kulturarvs- och forskningsområdet för att utveckla vår verksamhet och våra tjänster.

P5. Öppenhet och transparens

KB:s digitaliseringsverksamhet kännetecknas av öppenhet både externt, gentemot våra användare och internt inom organisationen.

VARFÖR?

Genom att dela med oss av kompetens och erfarenheter bidrar vi till utvecklingen inom området och erbjuder samtidigt våra användare och samarbetspartners möjligheter att påverka vår egen verksamhet. Öppenhet och transparens gynnar också samarbetet inom organisationen. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 2, 4 och 5.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi underlättar länkning och återbruk av våra digitala resurser genom att säkerställa identitet och spårbarhet.

- De standarder, riktlinjer och prioriteringar som ligger till grund för verksamheten inom digitaliseringsprogrammet är öppet redovisade.
- Resultaten från våra samarbets- och utvecklingsprojekt redovisas, t.ex. genom rapporter eller medverkan i konferenser.
- Informationshanteringen inom programmet anpassas efter de enskilda processorganisationernas behov.

IT-PROGRAMMET

Inledning

Den IT-strategiska målbilden bestämmer inriktningen på arbetet inom it-området på KB och gäller för samtliga system och tjänster. Syftet med målen är att ge en minsta gemensam nämnare för inriktningen på KB:s it-arbete, möjliggöra lokalt beslutsfattande och därmed bidra till en mer effektiv utveckling och ett resultat som bidrar till så stor nytta som möjligt för användare och verksamhet. Syftet är även att understödja KB:s övergripande strategiska mål och knyta an till de principer som tagits fram av Digisam.

Målbilden ger utgångspunkter för arbetsprocesser och ger inriktning för gemensamma kvalitetskrav för samtliga KB:s system. Målbilden innehåller även en första version av några definierade bastjänster.

Principer

P1. Styrning mot effekt

Vi utgår från önskade effekter vid anskaffning, införande och utveckling av system. Vi tar reda på användares behov och genomför användningstester vid införande av it-system för att ta kunna faktabaserade beslut om inriktningar i utvecklingen.

VARFÖR?

Nytan med it-produkter uppstår när de används. Genom att utvärdera produkter utifrån önskade effekter och användarnas behov undviker vi att införa kostsam onödigt funktionalitet och säkerställer att våra lösningar bidrar till maximal verksamhetsnytta. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi tar fram och kommer överens om vilka effekter som ska uppstå av de system vi utvecklar och förvaltar.
- Vi gör det tydligt hur synpunkter från användare hanteras och följs upp.
- Vi strävar efter att göra det möjligt för användare att välja verktyg utifrån sina behov och använda dem i de sammanhang där de behövs.
- Vi utbildar användare och introducerar system utifrån användarnas behov.
- Vi förenklar åtkomst till applikationer genom att t.ex. möjliggöra användning av existerande autentiseringsmekanismer.

P2. Standardiserad information

Vi arbetar med öppna standarder för den information vi hanterar vid utveckling och anskaffning av it-system.

VARFÖR?

Information överlever ofta de verktyg och organisationer som hanterar informationen. Genom att arbeta med standarder för information minskas risken för inlåsnings effekter till enskilda plattformar och leverantörer. Standardiserad information gör det enklare att byta ut delar av system mot ett annat och ger större möjlighet för användare att välja verktyg utifrån egna användningsbehov. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 3 och 4. Se även Digisams principer¹.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi ställer krav på standarder vid anskaffning och utveckling av system.
- Vi väljer standarder med omsorg utifrån användningsbehov.
- Vi samordnar vilka standarder vi använder på hela KB för att återanvända kompetens och öka möjligheter till återanvändning av information.
- Vi väljer standarder med ett brett stöd i plattformar och produkter för att göra det så enkelt så möjligt för så många som möjligt att samarbeta runt information.

P3. Öppenhet och transparens

Vi arbetar på ett öppet sätt vid utveckling av system för att ge så många som möjligt inblick i och möjlighet att påverka planerat och pågående arbete. Vi delar med oss av kompetens, information och kod med kollegor och omvärlden.

VARFÖR?

Öppenhet bidrar till bättre tjänster. När fler ges möjlighet att bidra med idéer ökar vi innovationskraften och får möjlighet att dra nytta av andras kompetens. Insyn ger underlag för delaktighet som i sin tur bidrar till att göra lösningar mer lämpade för sitt ändamål och minskar risken för att fel upprepas. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 3 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi ger insyn i pågående och planerat arbete för så många som möjligt.
- Vi ger möjlighet för andra att påverka utformningen av tjänster genom öppen hantering av idéer och förslag.
- Vi tillhandahåller egenutvecklade kod som öppen källkod i så stor utsträckning som möjligt.
- Vi delar med oss av kunskap och erfarenheter till kollegor och omvärld.

¹<http://www.rikstermbanken.se/rtb/visaTermpost.html?id=205260>

- Vi arbetar med öppna standarder för den information och de tjänster vi hanterar.
- Vi beaktar alltid möjligheten att använda öppen källkodslösningar.

P4. Iterativt, lärande arbetssätt

Vi arbetar på ett iterativt sätt genom att ta ett kort steg mot målet och justera utifrån vad vi lärde oss i föregående iteration. I arbetet involverar vi användare (både interna och externa) i så stor utsträckning som möjligt. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 5.*

VARFÖR?

Det bästa sättet att bygga tjänster med hög kvalitet är att starta smått och iterera utan uppehåll. Det minskar risken för kostsamma misslyckanden och förvandlar små misstag till lärdomar. Vi slipper den tvåhundraåriga kravspecifikationen som kan bli en förödande långbänk.

DET INNEBÄR ATT

- Vi undviker storskalig planering före utveckling.
- Vi väljer lösningar som förenklar framtida korrigeringar.
- Vi gör det lätt att snabbt sätta upp och testa prototyper.
- Vi stämmer av och sprider lärdomar med kollegor och omvärlden.
- Vi lanserar saker till omvärlden i ett mycket tidigt skede med möjlighet för användare att återkoppla.
- Vi arbetar i team som gemensamt har den kompetens som behövs för att genomföra uppdraget.

P5. Förtroendeingivande

Vi säkerställer att vi känner till vilken information vi hanterar, hur den har tillkommit och hur den kan användas. Vi arbetar aktivt med informationssäkerhet så att vår information är konfidentiell, riktig och tillgänglig. Våra system har rätt nivå av driftsäkerhet, tester och dokumentation för att förenkla förändringar. Vi använder våra medel på ett effektivt sätt.

VARFÖR?

Som myndighet har vi ibland monopol på att utveckla vissa tjänster där användare (både interna och externa) inte har någon möjlighet att vända sig till någon annan. Därför måste användare kunna lita på att deras användning av tjänster och information sker på ett sätt som skyddar den personliga integriteten och minskar risken för att obehöriga får tillgång till deras information. Användare behöver även kunna avgöra på vilka sätt informationen kan användas och kunna lita på att våra system fungerar när de behöver använda dem. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 5.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi beaktar skyddet för personlig integritet vid anskaffning och utveckling av system.
- Vi övervakar system och information och lär oss av incidenter för att förebygga att de inträffar igen.
- Vi förtecknar hårdvara, system och deras beroenden.
- Vi planerar för rätt nivå på kontinuitet.
- Vi skyddar användare från säkerhetsrisker och uppmärksammar dem på konsekvenser av att använda våra system.
- Vi beskriver information på ett sätt som gör det möjligt att avgöra möjliga användningsområden.
- Vi beaktar konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet vid hantering av information.
- Vi begränsar åtkomst till information till dem som behöver det.
- Vi undviker att lagra information om användare i onödan.
- Vi undersöker möjligheter att spara pengar genom att välja det mest effektiva lösningarna.
- Vi tar miljöhänsyn vid anskaffning av utrustning.

P6. Sammanlänkad information

Vi länkar vår information till andras och gör det möjligt för andra att länka till vår. Vi återanvänder semantiska beskrivningar där det är möjligt och medverkar till att ta fram beskrivningar där det saknas.

VARFÖR?

Vår information har i princip alltid kopplingar till andras information. Genom att koppla ihop informationsmängder på ett standardiserat sätt maximerar vi användningsmöjligheterna - både för oss själva och för andra. Med tydliga beskrivningar av informationens semantik minskar vi risken för felaktig användning. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 3 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi beaktar långsiktighet i val av identifierare.
- Vi gör det möjligt att härleda informationens ursprung.
- Vi beskriver våra identifierare för andra för att underlätta länkning till vårt material.
- Vi knyter vår information till andras när det är möjligt.

P7. Tjänster och information som fungerar för ett så brett spektrum av förmågor som möjligt

Våra tjänster utformas för att fungera för personer med ett brett spektrum av förmågor. Vi tar hänsyn till användares och medarbetares individuella förutsättningar att ta del av information och tjänster.

VARFÖR?

Korrekt utformade digitala tjänster gör det möjligt för personer med olika grad av funktionell förmåga att bli delaktiga i samhället. Eftersom vi ibland står för den enda tjänsten för att komma åt viss information måste våra tjänster fungera för så många som möjligt. Som myndighet är vi dessutom ålagda att verka för att verksamhet, lokaler och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning². *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi utvärderar tillgänglighet vid val och anskaffning av produkter.
- Vi strävar efter att utforma våra egna tjänster så att de fungerar för personer med funktionsnedsättning.
- Vi genomför kompetensutveckling för att kunna bygga bättre tjänster.

Bastjänster

Det finns flera gemensamma behov i flera av KB:s informationshanteringsprocesser, t.ex. långsiktig digital lagring, sökning av information och hantering av metadata. För dessa ändamål har vi ett flertal system idag. I katalogutredningen³ presenterades tre grundläggande tjänster. Ett första steg mot två av dessa blir den del av målbilden fram till 2016.

Genom att definiera några grundläggande bastjänster inom dessa områden kan vi snabbare skapa lösningar för specifika ändamål. Därför bör vi upprätta följande bastjänster:

T1. Långsiktigt digitalt bevarande
Baseras på Mimer

T2. Metadatakatalog
Baseras på Libris XL

T3. Fillagring
För att snabbt kunna erbjuda lagringsutrymme för olika applikationer

T4. Sökindex
Gemensam plattform för att snabbt kunna sätta upp söktjänster

² Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken

³ <http://internwebb.kb.se/om-kb/uppdrag-m%C3%A5l/utredningar>

METADATAPROGRAMMET

Inledning

Den strategiska inriktningen för metadataprogrammet anger en målbild för KB:s arbete inom området. Syftet är att ge en minsta gemensam nämnare för KB:s arbete med metadata, möjliggöra lokalt beslutsfattande enligt tydliga, centralt formulerade principer och därmed bidra till en mer effektiv utveckling och ett resultat som bidrar till så stor nytta om möjligt för användare och verksamhet. Syftet är även att säkerställa att metadataprogrammet bidrar till KB:s övergripande strategiska inriktning.

De grundprinciper för KB:s metadatahantering som anges nedan påverkar upphandlingar, interna arbetssätt och satsningar inom metadataområdet. De är dock inte avsedda att lista konkreta aktiviteter. Tvärtom utgör de ett arbetsverktyg, som ska tjäna som stöd vid KB:s vägval inom metadataområdet. För att nå målbilden kan principerna behöva omsättas i ytterligare styrdokument.

Principer

P1. Standardisering

KB:s system, regler och format för metadatahantering är inte fler eller mer komplexa än vad de behöver vara (funktionell granularitet). Vi arbetar kontinuerligt för att finna och återanvända beprövade lösningar.

Enkelhetens princip ska även vara vägledande i utformningen av arbets- och beslutsprocesser för det dagliga arbetet. Obefogad komplexitet ska undvikas, avsteg från standardprocesser ska göras endast när nyttan i förhållande till kostnaden är uppenbar.

VARFÖR?

Vi behöver verka för en hög kvalitet, användbarhet och tillförlitlighet i våra katalogsystem. Samtidigt måste vi hushålla med våra begränsade resurser och maximera användningsnyttan i proportion till kostnaden. Därför måste vi kunna dra nytta av andras arbete och internationell utveckling på området.

Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 2, 3 och 5.

DET INNEBÄR ATT

- Vi använder vi oss av internationella standarder.
- Vi undviker speciallösningar (nationella, institutionella och materialanknutna särlösningar). I de fall vi gör avvikelser måste de vara välmotiverade.
- Vi arbetar för att minimera antalet katalogsystem och då möjligt/lämpligt integrera de system vi har.

P2. Kravställning, återanvändning och tekniskt stöd

Genom tydlig kravställning och effektiv återanvändning utnyttjar vi metadata från leverantörer, aggregatorer etc. i våra system. Vi arbetar aktivt med automatiserade rutiner för flödeshantering och metadataberikning. Vi utvärderar kontinuerligt vårt arbete, med syfte att säkra att vi gör rätt insatser. Vi tillvaratar de möjligheter pågående teknisk utveckling ger oss (t ex länkade data).

VARFÖR?

Manuell katalogisering på dokumentnivå räcker inte för att beskriva de stora informationsmängder KB tar emot. Tidigare har fokus legat på beskrivning av den enskilda resursen. KB måste nu koncentrera sig på att säkerställa kvalitet i metadataflöden. Kravställning, återanvändning och effektivt utnyttjande av tekniskt stöd (automatisering) är nödvändigt för att kunna hantera ett utökat uppdrag med begränsade resurser. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 2, 3 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi tar tillvara på metadata som har skapats av andra bibliotek, producenter, leverantörer, distributörer m fl.
- Vi utvecklar våra katalogsystem så att metadataberikning och datakurering (registervård) blir enklare, både på dokumentnivå och för större mängder dokument.
- Vi utvärderar kontinuerligt vårt arbete, med syfte att säkra att våra insatser är de rätta.
- Vi arbetar aktivt med länkade data.

P3. Funktionell kvalitetsnivå

Nivåer för önskad metadatakvalitet är tydligt definierade. Avgränsningar och valda beskrivningsnivåer är funktionella; dvs utgår från tolkningen av KB:s uppdrag och är kopplade till användningsbehov.

VARFÖR?

I KB:s instruktion finns flera uppgifter som kan kopplas till metadataområdet. Bland annat är metadata en förutsättning för att kunna administrera datamängderna och få överblick över publiceringen. Myndigheten kommer att behöva definiera vad kvalitativ metadata är utifrån tolkningen av vårt uppdrag. Metadata är inget självändamål, utan nödvändig för att våra användare ska kunna hitta våra resurser. Kunskap om användarnas behov och sök beteende är

nödvändig för att kunna ta prioriteringsbeslut i arbetet med att skapa, kräva och återanvända metadata. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 2 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi tolkar KB:s uppdrag och drar explicita slutsatser rörande beskrivningsnivåer och avgränsningar på metadataområdet (prioriteringar).
- Vi satsar på att undersöka användarnas behov och drar explicita slutsatser gällande prioriteringar.

P4. Öppenhet och transparens

KB tar tydlig ställning för öppenhet och arbetar aktivt med att tillgängliggöra och dela vårt arbete. Detta gäller både de metadata vi producerar och våra arbetsprocesser. Dessa ska vara tydligt dokumenterade och lätta att sätta sig in i. Vi ger omvärlden möjlighet att följa och delta i vårt arbete och välkomnar dialog.

VARFÖR?

Öppenhet bidrar till bättre tjänster. Som statsfinansierad verksamhet är det självklart för oss att göra våra produkter fritt tillgängliga för omvärlden. Då fler får möjlighet att delta i vår arbetsprocess, dela och bygga på våra metadata, maximerar vi nyttan av vår insats. En öppen, väl dokumenterad arbetsprocess och tydligt kommunicerade riktlinjer/praxis utgör också en fortgående kvalitetssäkring av verksamheten. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1, 2, 3 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi arbetar aktivt med öppna länkade data (i betydelsen data som är fri att använda, återanvända och distribuera).
- Vi delar med oss av kunskap och erfarenheter till kollegor och omvärld.
- Vi är tydliga i vår kommunikation gentemot omvärlden kring hur vi arbetar och bjuder in till samarbeten och dialog.
- Vi arbetar för att metadata i KB:s system ska vara tydligt licensierad. Vi strävar mot så öppna och tillåtande licenser som möjligt, helst CC0⁴.

Målbild för KB:s metadatahantering

Det är enklare och billigare att uppnå önskad metadatakvalitet i alla KB:s katalogsystem. Den önskade metadatakvaliteten är definierad och kommunicerad, samt kopplad till användarbehov. KB:s grundprinciper för metadatahantering utgör ett stöd i det löpande arbetet och en grundval för hållbar utveckling över tid.

⁴ <http://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

PLIKTPROGRAMMET – med utgångspunkt från de lagreglerade leveranserna och dess konsekvenser

Inledning

Syftet med den strategiska målbilden för pliktinsamlingen är att bestämma inriktningen på arbetet inom pliktinsamlingsområdet på KB. Syftet är också och att möjliggöra snabbt internt beslutsfattande och därmed bidra till mer effektiva arbetsätt för att underlätta insamlingen av material, som upphör att omfattas av lagreglerad insamling eller som tangerar pliktinsamlingen. Målen ska även säkerställa att pliktprogrammet bidrar till KB:s övergripande strategiska inriktning.

De pliktinsamlingsstrategiska målen innehåller inga konkreta aktiviteter. Vissa mål behöver omsättas i styrande dokument som policys och riktlinjer, överenskommelser eller avtal. Andra påverkar interna arbetsätt, processer och inriktning på it-utveckling.

Principer

P1. Helhetssyn

En delvis obsolet pliktexemplarslagstiftning tillsammans med en leveransplikt för elektroniskt material som endast medger en selektiv insamling lämnar vissa tidstypiska och intressanta företeelser utanför Kungl. bibliotekets pliktinsamlingsuppdrag.

VARFÖR?

Vi vet inte vilka behov våra samtida och framtida användare har. Även om pliktexemplarslagens fullständighetsprincip inte kan efterlevas idag, bör vi eftersträva en helhetssyn och en hög ambitionsnivå på pliktinsamlingen som det anstår ett nationalbibliotek. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1 och 5.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi bör eftersträva en så bred och fullständig insamling som möjligt inom ramen för pliktlagstiftningarna.
- Vi bör vara tydliga med vilka urval vi måste göra ibland och varför, när det inte är möjligt att samla in allt.
- Vi bör ta ställning till om material som inte längre har lagligt stöd för insamling, men som har samlats in under en lång period, även fortsättningsvis ska samlas in i elektronisk form, och i samband med detta skapa rutiner, processer och riktlinjer, som leder fram till insamlingsbeslut med stöd av rådgivning från forskarvärlden.
- Vi ser över pliktexemplarslagstiftningen med syfte att identifiera delar som blivit obsoleta i förhållande till utvecklingen på publiceringssidan.

- Vi ser över våra rutiner för att effektivisera arbetsmetoderna och frigöra tid till mer omvärldsanalys och informationsinsatser till pliktleverantören.

P2. Återspeglning av vår samtid

Vår insamling ska återspegla vår samtid för nutida och framtida användare, ge användaren möjlighet att skapa sig en god och omfattande bild av nationens minne där det är möjligt och samla ögonblicksbilder av vår historia där det inte är möjligt att visa helheten.

VARFÖR?

Vi bör inte lägga några värderingar på det vi samlar in, utan ha fokus på att på ett neutralt sätt återspegla tidsandan och företeelser i vår samtid. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1 och 2.*

VET INNEBÄR ATT

- Vi ser över våra mål och uppdrag i relation till den lagstadgade insamlingen och tar höjd för kompletterande insamling av speglingar av vår samtid oavsett utgivningsform samt skapar riktlinjer för denna insamling.
- Vi undersöker möjligheten till utveckling av KB:s robotinsamling till att omfatta riktad insamling av elektroniskt material som komplement det e-pliktinsamlade materialet. Detta enligt lagstiftarens intentioner.

P3. Stöd till forskningens infrastruktur och samhällsutvecklingen

Genom vår pliktinsamling ger vi stöd till forskningen och samhällsutvecklingen. Vi bör ha god kompetens i processarbete, lagtolkning och utveckling av tekniska lösningar, så att pliktinsamlingen även fortsättningsvis är omvärldsanpassad och kvalitetssäkrad.

VARFÖR?

Nationalbibliotekets lagstadgade insamlingsuppdrag ger en unik möjlighet att vara en säker källa för forskning och utveckling. Den fria forskningen med ett brett forskningsunderlag är en förutsättning för framsteg och god samhällsutveckling. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 2 och 5.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi måste bedriva aktiv och systematisk omvärldsbevakning.
- Vi måste samarbeta med andra aktörer för att utvecklas och bidra till forskningens framsteg.
- Vi måste arbeta med ständiga förbättringar av verksamheten med god kompetens och engagemang hos våra medarbetare.

- Vi måste utveckla metoder för styrning och uppföljning för att säkerställa effektiva insamlingsmetoder.
- Vi identifierar dubbelarbete och försöker utveckla system som förhindrar detta, samt avvecklar tidigare föråldrade system.
- Vi vidareutvecklar tekniken för kontakt med våra kollegor vid övriga pliktleveransmottagande bibliotek, för att möjliggöra dialog, ge ömsesidigt informationsutbyte och skapa samsyn och kvalitet vid insamling av pliktleveranserna.

P4. Enkla och säkra leveranssätt för leverantören

Vi underlättar leveranserna för våra leverantörer genom god information och enkla leveransprocesser.

VARFÖR?

Våra pliktleverantörer är en förutsättning för att möjliggöra en bred, snabb och komplett insamling av det svenska materialet. Effektiva och säkra leveranssätt och god information om pliktfrågor underlättar leveranserna för ofta tidspressade leverantörer, säkerställer kompletta leveranser och ger KB:s handläggare tid till att besvara mer komplexa pliktfrågor och fånga upp nya leverantörer. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 3.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi skapar information och funktioner som underlättar automatiserade processer för leverans.
- Vi skapar e-tjänster och stöd från handläggare till leverantören i frågor som rör leveranssätt, lagtolkning, tekniska lösningar.
- Vi skapar förutsättningar våra kollegor att kunna ge snabb och god information om pliktfrågor.

P5. Fri information till stöd för en god samhällsutveckling

I vår insamling eftersträvar vi fri tillgänglighet till information för våra användare.

VARFÖR?

Ekonomiska förutsättningar får inte styra möjligheten att få tillgång till det insamlade materialet. Detta hindrar forskningen och därmed samhällsutvecklingen. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 1 och 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi arbetar för fri tillgänglighet till det insamlade materialet för universitets- och högskolevärlden.
- Vi bedriver benchmarking för att jämföra hur andra länder har arbetat med att ge tillgång till det insamlade materialet.

- Vi ser till att det insamlade elektroniska materialet förses med metadata, som möjliggör ett snabbt och enkelt tillgängliggörande av materialet.

P6. Öppenhet och transparens

Vi arbetar på ett öppet sätt med pliktinsamlingsrutiner och -metoder för att ge så många som möjligt inblick i planerat och pågående arbete och möjlighet att lämna synpunkter på det. Vi delar med oss av kompetens, information och rutiner till kollegor, användare och den som är intresserad av vårt insamlingsarbete.

VARFÖR?

Öppenhet bidrar till synpunkter som kan leda till bättre rutiner och tjänster, samt öka förståelsen för KB:s pliktinsamling. När fler ges möjlighet att bidra med synpunkter ökar vi möjligheten att ta del av andras idéer och kompetens, vilket bidrar till bättre rutiner för pliktinsamlingen. Insynen ökar förståelsen för syftet med pliktinsamlingen, vilket bidrar till ökad villighet att leverera och skapar stolthet över att publikationerna arkiveras för framtiden och kommer till nytta för samhället och forskningen. *Denna princip understödjer KB:s strategiska mål 4.*

DET INNEBÄR ATT

- Vi ger insyn i vårt pliktinsamlingsarbete för både kollegor, användare och leverantörer.
- Vi ger möjlighet för andra att komma med input till pliktinsamlingen, idéer om verktyg för omvärldsbevakning, information om presumtiva pliktleverantörer och material som är föremål för leveransplikt.
- Vi ger andra möjlighet att återanvända och förädla vår information.
- Vi delar med oss av kunskap och erfarenheter till kollegor, leverantörer och användare.
- Vi tillhandahåller information och tjänster med öppna standarder så långt det är möjligt.

KB:S STRATEGISKA MÅL

1 Vi säkerställer nationens berättelser för framtida generationer

KB:s samlingar ska vara tillgängliga som en del av forskningens infrastruktur och det gemensamma kulturarvet nu och i framtiden.

VARFÖR?

Genom att samla in och tillgängliggöra information skapas förutsättningar för ny kunskap. Därmed bidrar vi till forskningens framsteg och samhällets utveckling.

DÄRFÖR VÄLJER VI ATT

göra vår information så fri som möjligt för forskare och enskilda ge andra möjlighet att återanvända och förädla vår information förvara våra samlingar på ett långsiktigt hållbart sätt, såväl ur ett bevarande, som ekonomiskt perspektiv låta vår insamlingsstrategi bindas samman av en helhetssyn historiskt och i nutid.

2 Vi är en drivande och nytänkande samverkanspart nationellt och internationellt

Vi initierar, driver och bevakar utveckling som är av nationellt och internationellt intresse inom vårt verksamhetsområde. Vi är en drivkraft för innovation, gemensamt kompetensbyggande och kompetensnyttjande. I våra samarbeten eftersträvar vi en öppen dialog som bidrar till välgrundade prioriteringar.

VARFÖR?

KB är en av de ledande aktörerna inom kunskapens infrastruktur. Genom samarbete säkerställer vi ett mer effektivt användande av kompetens och resurser.

DÄRFÖR VÄLJER VI ATT

bedriva strategisk och systematisk omvärldsbevakning initiera och delta i samarbeten där vi kan göra skillnad avstå från samarbeten där nyttan av vår medverkan är oklar.

3 Vi är en betydande aktör i det digitala kunskapssamhället

Vi främjar användning av den information vi tillgängliggör, våra tjänster är tillförlitliga och håller hög kvalitet. Vi är en självklar samarbetspart i frågor som rör digitalisering och kunskapens infrastruktur.

VARFÖR?

Vi skapar möjligheter för fler, att oberoende av tid, plats och ekonomiska förutsättningar, ta del av information som bidrar till kunskap.

DÄRFÖR VÄLJER VI ATT

tillgängliggöra digital information genom tydliga urvalsprocesser tillhandahålla digital information och digitala tjänster på användarnas villkor samarbeta med andra aktörer, såväl offentliga som privata, för att bidra till forskningens framsteg och samhällsnytta.

4 Vi arbetar för ökad öppenhet i bemötande och tjänster

Alla ska känna sig välkomna till KB för att ta del av våra samlingar och tjänster. I våra utvecklingsinsatser förespråkar vi öppenhet och deltagandekultur.

VARFÖR?

Nytan av våra samlingar och tjänster uppstår när de används. Genom ett gott bemötande och kännedom om användarnas behov maximerar vi möjligheterna att använda våra samlingar och tjänster.

DÄRFÖR VÄLJER VI ATT

tillhandahålla öppna data i så stor utsträckning som möjligt samlat och systematiskt ta reda på våra målgruppers behov och verka för att uppfylla dem ta hänsyn till användares och medarbetares individuella förutsättningar att ta del av samlingar och tjänster.

5 Vi är en hållbar organisation med engagerade medarbetare och ledare

Alla som arbetar på KB ska ha en gemensam bild av och kunna förmedla vårt uppdrag, våra mål och strategisk inriktning. Var och en ska känna att hen bidrar till helheten, tar gemensamt ansvar och att vi använder vår kompetens och våra resurser på ett ansvarsfullt och hållbart sätt.

VARFÖR?

KB ska ha en god förvaltning med hög trovärdighet och en ekonomi i balans. För att kunna fullfölja vårt uppdrag behöver vi arbeta aktivt med vår kompetensförsörjning.

DÄRFÖR VÄLJER VI ATT

arbeta med ständiga förbättringar av verksamheten där alla är delaktiga säkerställa en effektiv styrning, uppföljning och ändamålsenliga arbetssätt utveckla kompetensförsörjning och det kontinuerliga lärandet i verksamheten arbeta med ledarskap och medarbetarskap utifrån den kulturella visionen.

UPPDRAG

Sveriges nationalbibliotek svarar för insamling av och tillgång till fysiska och digitala medier till förmån för forskning och samhällsutveckling samt har nationell överblick och utvecklar biblioteksväsendet i samverkan.

VISION

Fri information för framtida kunskap

KULTURELL VISION

HANDLINGSKRAFTIG: Vi visar handlingskraft genom att ta initiativ till samarbete och kommunicerar med varandra på ett ansvarsfullt sätt.

TRYGG: Vi är trygga i våra yrkesroller och har förtroende för varandras kompetenser.

LEDANDE: Vi blir ledande genom att vara nyfikna, ansvarstagande och vågar pröva nya vägar.

GENERÖS: Vi bidrar med vår kunskap, visar generositet och respekt för våra olika yrkesroller.

Strategisk inriktning för KB:s program- verksamheter

Kungl. biblioteket har fyra program: Digitalisering, IT, Metadatahantering och Pliktfrågor.

Programmen ska definiera och planera arbetsflöden som löper över flera avdelningar och enheter. I denna broschyr finns respektive programs fastställda strategiska inriktning 2014–2016.